

Nr 106.

Av herr **Liibeck**, om anslag till en speciallärare vid tekniska högskolan i läran om kemiskt-tekniska apparater.

Ehuru Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen i allmänhet synes hava velat såvitt möjligt tillmötesgå *tekniska högskolans* anslagsbehov, hava likväl en del avprutningar gjorts och är det bland dessa en, som synes påkalla särskild uppmärksamhet, nämligen i fråga om arvode till en *speciallärare i kemiskt-tekniska apparater*. Att detta anslag icke upptagits kan möjligen bero på ett förbiseende, då det icke ens omnämnes i statsverkspropositionen. Arvodets beviljande synes emellertid under alla förhållanden vara angeläget, såsom torde framgå av följande upplysningar i en framställning av professoren C. Kullgren till högskolans lärarekollegium den 5 maj 1919.

Redan i en skrivelse till tekniska högskolans lärarekollegium den 15 maj 1918 framhöll professorerna Palmær, Kullgren och Holmberg, att, sedan kemiska fackskolan nu blivit obligatoriskt 4-årig, det vore möjligt att upptaga såsom nytt ämne läran om kemiskt-tekniska apparater, vilket sedan ganska länge och upprepade gånger angivits vara i hög grad behöfligt. Kollegiet, som instämde i denna uppfattning, hemställde hos styrelsen, att den måtte i sina riksdagspetita till 1919 års riksdag upptaga ett årligt anslag av 2,500 kronor till en speciallärarebefattning i läran om kemiskt-tekniska apparater. Detta förslag godkändes av styrelsen. Kungl. Maj:t fann dock ej skäl att förelägga riksdagen detta ärende.

Det framhölls i ovan omnämnda skrivelse, att ett av de viktigare motiven till nybyggnad för kemiska fackskolan var behovet att erhålla ett laboratorium, utrustat med kemiskt-tekniska apparater, vilka kunde användas för arbeten i s. k. halvstor skala och tjäna såsom ett gott åskådningsmaterial på detta för den blivande kemiska ingenjören så viktiga

område. Det förutsattes då, att en speciallärarebefattning i läran om kemiskt-tekniska apparater komme att inrättas.

Naturligtvis har redan i den hittills följda läroplanen detta viktiga ämne beaktats, i det beskrivning av kemiskt-tekniska apparater och deras verkningsätt lämnats vid undervisningen i kemisk teknologi. Men den för sistnämnda ämne föreslagna tiden⁶ räcker ej till för en mera djupgående behandling av apparatläran. Redan förut var det ej möjligt att i kemisk teknologi behandla ens alla de kemiska industrier, som bedrivs i vårt land. Detta har nu blivit än mindre möjligt, sedan en del nya kemiska industrier under sista åren upptagits hos oss. Den utomordentligt betydelsefulla ställning, som den kemiska industrien intager inom landet, gör det i hög grad önskvärt att undervisningen i kemisk teknologi får så stor tid som möjligt sig tillmätt.

Överflyttas beskrivningen av kemiskt-tekniska apparater till största delen på särskild lärare, skulle detta i någon mån giva mera tid för den rena kemiska teknologien. Framför allt behövs emellertid specialläraren för att giva en mera allsidig och fördjupad undervisning på detta speciella område. Avsikten är att denna undervisning även skulle omfatta konstruktioner. Det har från många håll framhållits, att de studerande i kemiska fackskolan icke få tillräcklig utbildning på det mekaniska området och ej heller få tillräcklig övning i ritning. I de tilltänkta läroplanerna för den fyraåriga fackskolan har man ock beaktat detta förhållande, så att utom ökade och fördjupade studier i kemiska ämnen — vilket givetvis är det viktigaste — även en förbättring på de nyssnämnda områdena skulle genomföras. Läran om kemiskt-tekniska apparater är ett av de områden, där med synnerligen stor fördel denna förbättring skulle kunna genomföras. Men härför fordras ovillkorligen en speciallärare i ämnet.

Behovet av en sådan speciallärare har också tidigt kommit till uttryck och sedan upprepade gånger framhållits. Lärarekollegiet uttalade vid behandling av 1906 års kungl. kommittés förslag, att en lärarebefattning i kemiskt-tekniska apparater borde inrättas. Svenska teknologföreningens avdelning för kemi och bergsvetenskap har i en skrivelse av 23 maj 1914 kraftigt framhållit behovet av att detta ämne upptogs som särskilt ämne. Kollegiet har på nytt, i samband med sitt yttrande av 28 oktober 1914 rörande förslaget till utbyggnad av högskolan, påpekat att en speciallärare i detta ämne erfordras. Saken har även varit framhållen inför riksdagen, då i propositionen av 21 januari 1916 angående uppförande av laboratoriebyggnad för kemiska fackskolan omnämnes, att den då föreslagna byggnaden — om den komme till stånd — skulle föranleda att en ny speciallärarebefattning inrättas, varmed tydligen avsågs en lärare

i ifrågavarande ämne. Slutligen har tekniska högskolans studentkårs läroplanskommitté i sin skrivelse av 25 april 1919 till statsrådet och chefen för kungl. ecklesiastikdepartementet även yttrat sig om detta ämne och framhållit tillsättandet av en speciallärarebefattning i ämnet kemiskt-tekniska apparater såsom av behovet synnerligen påkallat.

Undervisningstiden för denne speciallärare bör tillsvidare bestämmas till 2 föreläsningstimmar och 4 övningstimmar per vecka under en termin. Vid föregående framställning avsågs arvodet för denna tjänst utgå med kronor 2,500. Ehuru detta belopp i betraktande av de stora och speciella fordringar, som måste ställas på en sådan lärare, även under normala förhållanden synes väl knappt, föreslogs år 1919, att samma belopp måtte upptagas, dock naturligtvis under förutsättning att proportionsvis samma lönetillägg, som kan komma att tilldelas andra speciallärare, även komme denne lärare till del.

Då denna undervisning bör komma de studerande så snart som möjligt till godo och då densamma, tack vare den nu införda 4-åriga kursen, kan upptagas redan under höstterminen 1920, bör arvodet utgå från och med innevarande år.

Detta förslag har högskolans lärarekollegium och styrelse biträtt utan att det som nämnt föranlett åtgärd från Kungl. Maj:ts sida.

På grund av det anförda hemställes således,

att riksdagen ville å tekniska högskolans ordinarie stat från och med innevarande år uppföra ett årligt arvode av 2,500 kronor till en speciallärare i kemiskt-tekniska apparater.

Stockholm den 17 januari 1920.

Sven Lübeck.